

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrť leta 90 kr., po — pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrť leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 1. junija 1894.

Politiški oddelek.

Hohenwartova zaupnica.

Dunajski časopis „Reichspost“ je bil sprožil vprašanje, more li po vsem, kar je grof Hohenwart že storil poslednje mesece, še ostati načelnik konservativnemu klubu. Ta list je pod posebno rubriko navajal razne izjave proti grofu Hohenwartu.

Mi danes Hohenwartovega postopanja ne mislimo razrešavati natančneje in presojevati, temveč nam je le na tem, da povemo svoje mnenje o vprašanju, ki je sprožil ta krščanskosocialni list na Dunaji. Po našem mnenju pač dunajski krščanski socialisti nimajo odločevati in ugibati, kdo bodi vodja konservativnemu klubu. To imajo odločevati le člani tega kluba, in nobeden drugi. Če vidijo ti člani, da grof Hohenwart postopa po njegovih nazorih, nimajo nobenega povoda ga odstranjati. Da pa mej konservativci in krščanskimi socialisti ne bode dolgo vladala sloga, to so pa že morali naprej vedeti. Posebno sedaj taka sloga ni mogoča, ko so jedni v koaliciji, drugi pa zunaj nje.

Od konservativcev že zahteva čast in poštenje, da branijo koalicijo, ko so jej pristopili. Gospodje so gotovo dobro premislili, predno so storili ta korak. Dobro so vedeli, da jih mnogo stvari veže z liberalci, da so jim poleg Poljakov nemški liberalci najsorodnejša stranka, s katero se jim kaže združiti. Ves dosedanji boj konservativcev proti liberalizmu, zlasti v gospodarskem oziru, je bil le bolj agitacijsko sredstvo. Grof Hohenwart, ko je govoril o vezeh, ki jih vežejo z liberalci, ni govoril le v svojem imenu, temveč v imenu, v sporazumljenju in po nalogu svojega kluba. Da se klubovi člani ž njim niso strinjali, pa bi se koalicija nikdar sklenila ne bila. Sklenilo se je jedino, ker so jo konservativci ravno tako ali pa še bolj zaželeli nego liberalci.

Tudi sedaj, ko je grof Hohenwart v svojem klubu bil porabil svoj vpliv za valuto, ni ravnal proti mnenju

klubovih članov. Kot dolgoletni vodja je pač dobro poznal svoje ljudi. Vedel je, da jim na vsem upor ni nič resnega, s svojim uporom je jim le pomagal, da so mogli razveljaviti jim malo neljub sklep. Nekateri konservativni poslanci so v klubu izrekli se proti valuti zaradi svojih volilcev. Po čitanju raznih listov so se tudi tirolski, in gorenjeavstrijski volilci že toliko zbistrili, da bode vrenje valute, posebno po načinu, kakor je misli izvajati Plener, le v prid velikim kapitalistom, da za državo pomenja nekaj milijonov več dolga, za davkoplačevalce pa večje davke. Da bi konservativni poslanci ne zgubili zaupanja volilcev, so se nekateri v klubu oglasili proti valuti. Nadejali so se, da ostanejo v manjšini in po tem so pa mislili stvar razglasiti po časopisih, da volilci izvedo, kako skrbe za njih koristi. Slučajno je pa bilo tedaj pri seji malo čeških veleposestnikov, katerih interesi so pa tudi v tej stvari slični z interesi židovskih liberalcev, in zatorej je obveljal predlog teh navideznih nasprotnikov valutne reforme. Jedva je pa bil sklep storjen, so se že kesali, posebno, ker so videli, da koalicija pride v nevarnost. Sedaj je jim bilo le na tem, da se sklep razveljavi, v kar je jim pomagal grof Hohenwart, preteč, da odloži klubovo predsedstvo. Da je jim res kaj bilo na tem, da vlada propade s svojo predlogo, bi ne bili kar tako pustili ovreči klubovega sklepa, in bi pozneje bili iz kluba izstopili. Kadar gre za tako važno stvar in za milijone novih davkov, tedaj samo pretenje jedne osebe ne omaje prepričanja mož, ako so v resnici za to ali ono stran odločeni. Hohenwart je le mogel zmagati, ker so nemški konservativci sami želeli, da njegova obvelja.

Ker se grof Hohenwart strinja s člani svojega kluba, je naravnost smešno popraševati, more li on še ostati predsednik temu klubu. Tukaj imajo odločevati samo konservativni poslanci. „Reichspost“ je popolnoma na napačni poti, ako se tukaj sklicuje na mišljenje prebivalstva.

Prebivalstvo ima pač važno besedo, ali nima odločevati o tem, kdo bodi predsednik klubov, temveč le o tem, kakega mišljenja poslanci naj se volijo. Če misli ta list, da se prebivalstvo ne vjema s politiko konservativ-

nega kluba, začne naj borbo proti konservativnim poslancem sploh, ne pa proti grofu Hohenwartu, ki le izvršuje, kar konservativni poslanci žele. Popolnoma umljivo bi bilo nam, ako bi „Reichspost“ priporočal, da se začno podpisavati nezaupnice poslancem konservativnega kluba, ako res list misli, da se ne vjemajo s svojimi volilci. Seveda tukaj je poprej govoriti z drugimi poslanci, nego z grofom Hohenwartom. Poslednjemu je večina volilnih mož nedavno izrekla zaupnico, torej se o njem ne more trdit, da se ne vjema s svojimi volilci. Naj je politika grofa Hohenwarta dobra ali ne, ali to je konstatovano, da se volilci strinjajo ž njo, in posebno tisti možje po Gorenjskem, ki veljajo za stebre konservatizma, so jo odobrili. Posebno duhovščina se je izrekla za njo. Volilci so pač dobro premislili, kaj so podpisali in le krivico bi jim delali, ako bi trdili, da niso prepričani, da bode zveza z nemškimi liberalci imela najboljše posledice in da jo povsem odobravajo. Mi nismo za to zvezo, ali tukaj mnenje časnikarjev ni merodajno, temveč mnenje volilcev.

Dolžnost časnikarjev je, da o vsaki stvari odkrijejo dobre in slabe strani, in to smo storili, naposled naj pa sodijo volilci. Če volilci družih konservativnih poslancev, niso za zvezo z liberalci, naj se pa poskrbi od nasprotnikov koalicije, da to izreko v nezaupnici svojemu poslancu, ako so le gotovi, da se naposled nezaupnica ne spremeni v zaupnico.

Krščanski socijalisti imajo tukaj jasno pot. Če mislijo, da se ljudstvo bolj strinja z njih nazori, nego s politiko konservativcev, je njih dolžnost, da začno agitacijo proti konservativnim poslancem, ako pa tega niso prepričani, potem je pač njih rovanje proti grofu Hohenwartu naravnost smešno.

Mi smo takoj ob začetku koalicije trdili, da so konservativni poslanci za koalicijo, da je grof Hohenwart ravnal le po njih nalogu. Nekateri konservativni poslanci so semtertja se izjavili, kakor bi se prav ne vjemali s sedanjo politiko Hohenwartovo in bi bili radi stvar tako presukali, kakor bi grof Hohenwart bil se ravnal le po željah čeških veleposestnikov, družih bi pa ne bil nič vprašal za svet, ko je sklepal zvezo z liberalci.

Daje to mnenje povsem napačno, se je pokazalo minoli petek. Zbral se je ves konservativni klub in govorniki raznih skupin tega kluba so odločno naglašali zaupanje grofu Hohenwartu. V imenu slovenskih poslancev je govoril g. poslanec Klun. Klub je jednoglasno izrekel grofu Hohenwartu zaupnico in izrazil željo, da naj mu še nadalje ostane vodja. Grofu Hohenwartu je posebna deputacija kluba izročila zaupnico.

To je jasen dokaz, da se s politiko grofa Hohenwarta strinja ves konservativni klub, da grof postopa popolnoma v zmislu klubovem. Za dobre in slabe posledice njegove politike je odgovoren ves klub. Boj proti grofu Hohenwartu ni umesten, temveč le boj proti konservativni stranki sploh, ako kdo sodi, da ta politika ni prava. Če se bodo krščanski socijalisti upali začeti boj, ne vemo, najbrž ne. Boj proti Hohenwartu samemu je pa

sedaj brez vsacega pomena. Ž njim je konservativna stranka solidarna, ž njim stoji in ž njim pade. To je pomen poslednji Hohenwartovi zaupnici.

Politični pregled.

Državni zbor je končal budgetno debato. Pri trgovskem ministerstvu je poslanec dr. Ferjančič zagovarjal železnico iz Škofjeloke v Divačo. Tudi nekateri poslanci zagovarjali so novo železniško zvezo s Trstom. Huda debata je bila o samostojnem predlogu Mladočehov, da naj državni zbor preiskuje, če se pravosodnega ministra ukaz o konfiskacijah državnoborskih govorov vjema z veljavnimi zakoni. Proti temu predlogu zlasti proti njegovi nujnosti so bili seveda vsi pristajši koalicije, predlog so pa zagovarjali poslanci najrazličnejših strank zunaj koalicije. Da se je nujnost odklonila, je umevno samo po sebi. Z nujnostjo je pa seveda pokopan predlog sam, ker se bode že gledalo, da iz odseka več v zbornico ne pride. Državni zbor bode zboroval še do 4. t. m., potem pa pojde na počitnice.

Ogerski ministerski predsednik Wekerle je v veliki zadregi zaradi civilnega zakona obrnil se tudi do rumunskih škofov, da bi drugi pot glasovali za vlado v gospodski zbornici. Obetal je, da vlada hoče se ozirati na rumunske želje, pred vseh hoče za njih županijo imenovati rumunskega zastopnika, nadškofom imenovati lugoškega škofa Mihalijeja in v Lugošu imenovati zopet Rumuna za škofa. V Aradi in Karaseboku se pa osnujeta rumunski gimnaziji. Rumunski škofje so odločno odbili vse vladne ponudbe in jako ostro okresali vlado, da se s tem rumunski narod zadovoljiti ne more. Seveda tacega odgovora Wekerle ni pričakoval. Mislil je, da Rumuni za vsako drobtino pojdejo v vladni tabor. Dosti več se pa jim Wekerle ne upa dovoljiti, ker bi sicer nastal grozen krik mej vsemi madjarskimi strankami, katere so proti Nemadjarom vse jednako krivične.

Kraljevski komisar. — Gibanje Slovakov in Rumunov nič kaj ne ugaja Madjarom. Mislili so, da so že zatrli ti dve narodnosti, ko se zopet začenjati zavedati. Rumunci so v posebni spomenici pojasnili krivice, ki se jim gode. Spomenice niso mogli izročiti vladarju, kakor so želeli, ali svet je izvedel le krivice, ki se Rumunom gode. Madjari so vsled tega zgubili mnogo ugleda po svetu, katerega so poprej uživali Rumunske rodoljube, ki so sestavili to spomenico, so tožili zaradi hujskanja in bili so obsojeni Lucaciu na 5, Comsa na 3 leta, Coroida na 2 leti 8 mesecev, Teodor Mihali, Patita, Gerasim Dovid in Barciantu na 2½ leta, Miha Veliciu, in Ratiu na 2 leti, Suci pa 1½ leta, Pop 1 leto, Christea in Dijoniz Roman na 8 mesecev, in Barbu na dva meseca ječe. Poleg tega so obsojeni, da naj nosijo solidarno vse sodnje stroške za objavljenje razzodbe z razlogi v onih madjarskih, rumunskih in nemških listih, katere bode naznanil državni pravdnik. Obsojenci so napovedali pritožbo ničnosti. Obravnava v Kološu se je vršila pred samimi madjarskimi porotniki in se je kratila zatožencem večkrat pravica zagovoru. Upati pač ni, da bi pritožba pri sedanjih razmerah na Ogerskem kaj pomagala. Najbolj je pa Madjare jezilo, da so k tej obravnavi prišli nekateri tuji časnikarji, da svetu razkrijejo vse krivice, ki se gode Rumunom. Radi bi bili sami svetu stvar pokazali v takšni luči, kakor sami žele. Celo v ogerski zbornici poslancev so se hudovali nad temi tujimi poročevalci. Slovaki so si nakopali posebno jezo Madjarov s tem, da si osnujejo svojo gimnazijo, ko so jim Madjari vse njih prejšnje gimnazije zaprli. V Budimpešti sedaj premišljajo, kako bi prepričali to gibanje. Govori se, da mislijo na to, da na Erdeljsko in Slovaško pošljejo posebne kraljeve komisarje z izrednimi pooblastili, da bode s silo ovirali slovaško in rumunsko